

Educația familiei în societatea contemporană

Ion DRANGOI

Magistru în Drept și Relații internaționale, Centrul de Formare Continuă,

Maria BARBĂ

Lect.dr. Universitatea din Cahul, R. Moldova

Abstract. *In order to realize a social integration decibel to copy an important revine familial ca dimensional valoric component parental, competence and parental quality. It is necessary to study the problems of the statutory and the contemporary family in order to make the phenomenon devalue to the prestige of the parent as well as the consortium. Analysis manifestations of parental caesarean section indicative of social integration ale tinerilor represents objective central alphabetical representations. A strategic plan on formalizing tiner conventions and responsiveness with implications to the institute's cop can be validated or implemented in a way that qualifies the patient.*

Cuvinte cheie: *family education, parental education, training, society, inclusion, value.*

Introducere

Oamenii sunt diferiți, unii sunt eficienți în activitatea profesională, alții în cadrul familiei. Stă în puterea noastră să ne sporim eficiența și eficacitatea personală, atât ca profesioniști cât și în calitate de părinte. Amplasate în sfera schimbărilor tehnologice, societatea și sistemul educațional încearcă să facă față presiunilor din interiorul și din afara sistemului și să răspundă nevoii de schimbare.¹

Modul în care părintele percepe, înțelege și evaluează realitatea influențează definirea problemei cu care acesta se confruntă. Realitatea este una concretă, există în mod obiectiv, dar modul în care o percepem, o cunoaștem este diferit de la o persoană la alta, astfel încât fiecare părinte își construiește propria realitate. Cunoașterea realității obiective din cadrul familiei presupune valorificarea experienței subiective a fiecărui membru a acesteia. Experiența subiectivă depinde de ideile, concepțiile, valorile, moștenirile educaționale, familiale și sociale ale persoanei.

Omul poate face tot ceea ce-și propune și dorește! Acest principiu evidențiază, pe de o parte, încrederea persoanei în propriile sale posibilități, iar pe de altă parte, arată concordanța dintre posibilitățile ei și realismul scopurilor propuse. Este greu de presupus că cineva care pornește la drum cu credință, nu-și va realiza scopul.

Să reținem că în spatele oricărui comportament uman există o intenție inconștientă pozitivă. Omul, desigur și părintele, dispune de resursele necesare pentru a se realiza și a se auto împlini ca personalitate. Inconștient, intențiile sale

¹ Manea, Adriana Denisa. "Educational values within the scope of the technological revolution", *Astra Salvensis*, VII, 14/2019, 31-37

sunt orientate pozitiv spre autoperfecționare, autodezvoltare și mai puțin spre eșec, boală, autodistrugere.

Educația parentală

Educația parentală trebuie să valorifice intențiile pozitive ale adultului, ajutându-l să le conștientizeze și să le materializeze în comportamente adecvate, optime, eficiente, axându-se pe ideea că este responsabil de formarea armonioasă a personalității copilului său.

Pentru obținerea eficienței în activitatea amplă de formare a unei personalități demne, întrebările de tipul „cum” sunt mai utile decât întrebările de tipul „de ce”? Părinții care se întreabă „cum” să procedeze pentru a rezolva o problemă sunt preocupați de găsirea modalităților care îi vor conduce la obținerea succesului, iar părinții care întreabă „de ce”, se orientează în direcția obținerii unor motive, cauze, justificări.

Părinții învață a ieși din orice situație, atât din cele care le-au adus succese, cât și din cele în care au comis greșeli, înregistrând eșecuri. Dintr-o situație de eșec, omul învață cum nu trebuie procedat pentru a nu mai înregistra eșecuri. Un indiciu al inteligenței parentale este a învăța din propriile greșeli și din greșelile altor părinți, știind să preîntâmpine situațiile care ar conduce la obținerea insucceselor copiilor lor, așadar, **un eșec al părinților**, este pe viitor, cu siguranță, **un succes al copiilor acestora**, dacă, la momentul potrivit aceștia vor conștientiza greșelile lor și vor aborda problema rezolvării acestor chestiuni care, anterior au fost într-o asemenea situație și având posibilitatea de a schimba o personalitate în devenire.

Procesul de dezvoltare a personalității reprezintă un sistem de schimbări bio genetice, psihice și socio-educaționale, care este determinat de nivelul de formare și dezvoltare a atitudinilor esențiale și dominante din viața ei. În acest proces, atitudinile morale reprezintă componenta esențială a ființei umane. Atitudinile morale formează mediul de viață al omului, cum ar fi ansamblul normelor de conviețuire, de comportare a unora față de alții, față de colectivitate și a căror încălcare nu este sancționată de lege, ci de opinia publică.

Axa valorică intelectuală, culturală, morală și civică a fiecărui subiect educabil este un construct dezirabil care se conturează pe parcursul dezvoltării acestuia, începând cu primul mediu educațional reprezentat de familie și continuând în cadre formale și nonformale/instituții specifice (școlar, cultural, religios) și sociale.²

Formarea și dezvoltarea morală a personalității este determinată de toți factorii educaționali: familie, grădiniță, școală, mass-media etc., dar este o

² Manea Adriana Denisa . "Features of educational activities in the contemporary society". *Astra Salvensis*, VI, 12/2018, pp. 255-260

axiomă faptul că formarea atitudinilor morale începe în primii ani ai vieții, și anume faptul că familia, părinții sunt cei care, pas cu pas, ghidează copiii spre formarea personalității integre. Nu putem nega faptul că fiecare părinte, de-a lungul vieții, își formează sistemul și scala sa valorică, ansamblul de atitudini și competențe, care corespunde unei culturi concrete și modelului educativ promovat de urmașii acestora, copiii vor avea pe parcursul vieții aceleași valori și comportamente pe care le-au moștenit, le-au interiorizat în cadrul familiei.

Potrivit legislației actuale, părinții **au dreptul și sunt obligați** să-și educe copiii conform propriilor convingeri, indiferent de faptul dacă locuiesc împreună sau separat, astfel, părinții poartă răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copiilor și au prioritate la educația lor față de oricare alte persoane, totodată, părinții sînt obligați să asigure frecventarea de către copil a școlii pînă la sfîrșitul anului de învățămînt în care acesta atinge vârsta de 16 ani, respectiv, instituția de învățămînt și forma de instruire sînt alese de către părinți, cu luarea în considerare a opiniei copilului.

În conformitate cu Codul educației al Republicii Moldova, părinții sînt obligați să formeze condiții adecvate pentru o educație de calitate a copiilor în familie și să colaboreze cu instituția de învățămînt, contribuind la realizarea obiectivelor educaționale³. Una din cele mai valoroase surse și, totodată, cel mai important rol în evoluția și stabilirea profilului moral al copilului îl au exemplele pozitive, care pleacă inevitabil din familie. Familia contemporană, ca instituție socială umană, poate fi considerată, în acest context, drept nucleul de bază al societății, deoarece anume ei îi revine rolul și sarcina de a asigura dezvoltarea generală și cea atitudinal-morală a copilului.

Pentru ca copilul să-și formeze capacitatea de evaluare a comportării morale corespunzătoare, ar trebui să-i oferim criterii obiective și convingătoare de apreciere a faptelor morale. Imaginile cu privire la conduită de obicei, ar trebui să conțină o notă educativ apreciativă: așa e bine, așa e corect, așa nu e corect etc. Regulile impuse verbal sau în altă formă de către adult constituie, înainte de a fi interiorizate, la prima etapă, drept obligații categorice. Prin urmare, transformarea regulilor impuse în calități și valori morale ale personalității la etapa de interiorizare vor fi exteriorizate și observabile prin atitudinile morale ale copilului pe parcurs. Este important, în acest sens, că atmosfera afectivă din familie are o influență hotărătoare asupra dezvoltării generale a copilului. În primii ani de viață copilul răspunde la tot ce se întîmplă în jur prin reacții emotive, care determină direcționarea activității și formarea atitudinilor de mai târziu.

Năzuințele copilului se formează în copilărie prin exemplul celor din jur. În familie copilul învață limbajul și comportamentul sociouman, își formează aspirații și idealuri, convingeri, sentimente și atitudini, trăsături de voință și

³ Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014.

caracter. Ambianța, climatul psihologic din familie influențează procesul de formare a personalității copilului. Faptele de astăzi ale copiilor reprezintă o prefigurare certă a celor de mâine; deprinderile și convingerile de moment, constituie baza modului de valorificare în viitor; atitudinile și comportamentele adulților cu care vin în contact (îndeosebi ale părinților) sunt primele modele preluate cu fidelitate de către copii.

Reflectarea formării profilului moral în studii de specialitate

Probleme ce țin de studiul conceptului de atitudine au fost abordate în multe lucrări științifice iar studiile în vederea formării profilului moral al personalității sunt nenumărate.⁴ Această problemă a devenit obiect de cercetare în domeniul științelor educației și psihologiei. Detaliind și concretizând, menționăm că Im. Kant⁵ a studiat personalitatea morală, legea morală, datoriile morale, constrângerea morală etc. După Nicola, J. Piaget,⁶ fundamentează conceptul de dezvoltare a comportamentului uman din perspectiva „moralei constrângerii”, potrivit căreia copilul primește de la adult un număr de reguli cărora trebuie să se supună oricare ar fi împrejurările și „morala cooperării”, aceasta implicând autonomia conștiinței, responsabilitatea individuală. În perioada copilăriei subiectul moral trece de la o moralitate obiectivă („morala constrângerii”) la una subiectivă („morala cooperării”). L. Kohlberg⁷ pune la baza procesului dezvoltării morale a copilului valorile și normele morale ce se regăsesc în cultura fiecărui popor: binele, dreptatea, datoria, corectitudinea, solidaritatea, respectul, toleranța, responsabilitatea. În viziunea lui L. Kohlberg, educația morală se realizează pe tot parcursul vieții omului.

G.W. Allport punctează deosebirea între conștiința morală autoritară, externă, proprie copilăriei și conștiința morală caracteristică adolescenței, în timp ce F. Herbart a recomandat ca scop suprem al educației morale – virtutea,

⁴ Allport, G.W. Structura și dezvoltarea personalității. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981; Spencer, H. Eseuri despre educație. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1973; Callo, T. Pedagogia practică a atitudinilor. Chișinău: Litera Internațional, 2014; Panico, V., Munteanu, T. Structura și legitățile formării atitudinilor la personalitate. În: *Studia universitatis*. Chișinău: USM, 2009, nr. 9 (29), p. 59- 62, (0,5 c.a.). ISSN 1857–2103; Chircev, A. Psihologia atitudinilor sociale. Cluj: Institutul de Psihologie al Universității din Cluj, 1941; Calancea, A. Psihologia personalității. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006; Boza, M. Atitudinile sociale și schimbarea lor. Iași: Polirom, 2010; Malim, T. Atitudinile și schimbarea atitudinilor. în: *Psihologie socială*. București: Editura Tehnică, 2003; Vrabie, D. Psihologia educației. Galați: Geneze, 2002.

⁵ Kant, Im. Despre pedagogie. București: Paideia, 2002, p. 80.

⁶ Nicola, I. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Editura Aramis, 2000. 480 p.

⁷ Kohlberg, L., *Dezvoltarea caracterului și concepției morale la copil*. În: *Psihologia procesului educațional*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1976

cea mai înaltă formă de trăire morală. Astfel, copilul ajunge să devină răbdător, hotărât, omenos, iubitor de oameni, echilibrat prin stăpânirea impulsurilor.⁸

I. Nicola⁹ afirmă că rolul cunoștințelor morale este de a-l introduce pe copil în universul valorilor morale, de a-l face să înțeleagă semnificația acestora pentru conduita sa, de a-i dezvolta, totodată, capacitatea de a discerne între valorile pozitive și elementele negative.

Cozma & allt. menționează că capacitatea de a săvârși mari acte morale depășește nivelul deprinderilor și obișnuințelor morale, deoarece presupune trecerea de la un comportament moral automatizat la un comportament bazat pe rațiune și pe capacitatea de renunțare la sine¹⁰.

Din punct de vedere al obiectivelor educației morale se constată două coordonate fundamentale: conștiința și comportamentul moral. Între dimensiunea cognitivă și cea comportamentală este o relație de complementaritate, structurile cognitive ghidează comportamentul, iar experiențele de viață modelează modul în care gândim. Gândul și acțiunea sunt în cele din urmă două fețe ale aceleiași monede. Gândurile noastre devin acțiuni și iar rezultatele acțiunilor noastre influențează modul în care gândim și interpretăm realitatea.¹¹

Aspectul formării educației morale în cadrul familiei și influențele educative în contextul relației copiii-părinți este reflectat în lucrările unor cercetători. În acest sens Larisa Cuznețov afirmă că anume în familie se produc acele interacțiuni și procese complexe de devenire a personalității umane care își lasă amprenta asupra mentalității și conduitei individului, asupra modului de gândire, percepere și afirmare a sinelui, asupra sentimentelor cu care acesta va porni în lume.¹²

⁸ Allport, G.W. Structura și dezvoltarea personalității. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981

⁹ Nicola, I. Tratat de pedagogie școlară. București: Editura Aramis, 2000. 480 p.

¹⁰ Cozma, T., Butnaru, S., Popa, N. Resursele și dezvoltarea competenței interculturale la profesorii români. În: Conferința Internațională Legislație și context în educația adulților. Iași: Universitatea "Al. I. Cuza", 2007. 275 p.

¹¹ Adriana Denisa Manea, Influences of Religious Education on the Formation Moral Consciousness of Student Procedia - Social and Behavioral Sciences 149 (2014), 518 – 523

¹² Cuznețov, L. Consilierea ontologică complexă a familiei. Chișinău: Primex-com SRL, 2018. 488 p. / Cuznețov, L. Curriculum. Educația pentru familie. Chișinău: Museum, 2004, 280 p. / CUZNEȚOV, L. Dimensiuni psihopedagogice și etice ale parteneriatului educațional. Chișinău: CEP UPS "I. Creangă", 2002. 108 p. / Cuznețov, L. Etica educației familiale, Chișinău: C. E. P. al A.S.E.M., 2000. 297 p. / Cuznețov, L. Familia ca proiect existențial. Management familial. Chișinău: Editura Primex- Com SRL, 2018. 323 p. / Cuznețov, L. Filosofia practică a familiei. Chișinău: CEP USM, 2013. 328 p.

Concluzii

Familia rămâne grupul social primordial în asigurarea educației copilului. Într-o societate în care instituțiile și tipurile de raporturi sociale se schimbă în ritm accelerat, familia nu poate să rămână neschimbată și nu trebuie absolutizat un model sau altul de organizare familială. Toate aceste schimbări se prezintă drept adaptări ale conduitei individuale la schimbările demografice, economice și materiale care afectează societățile în ansamblul lor.

Ansamblul influențelor instructive și pedagogice exercitate spontan și continuu asupra individului în familie, în localitate, în cartier, în stradă, în (micro) grupuri sociale, în mediul social (cultural, profesional, economic, religios etc.), în comunitate (națională, zonală, teritorială, locală) și prin mass-media (presa scrisă, radio, televiziune etc.), definește astfel noțiunea de educație informală, respectiv o putem numi și educație familială, educație care este involuntar oferită copilului, adultului, tânărului, și care, are o importanță majoră în afirmarea sa ca personalitate în societatea contemporană.